

FLYWHEEL FORENSICS

Debat en public speaking in de klas

Het Almelose Pius X College is een school voor tweetalig onderwijs. Nu is Engelstalig onderwijs niet uniek in Nederland. Wel bijzonder is de invulling van een deel van de lessen: via debat en *public speaking*. Dat levert – naar Amerikaans voorbeeld – een nieuw schoolvak op: *forensics*. Het is geen allesomvattende oplossing voor spreekvaardigheidstraining en er zijn zeker voetangels en klemmen. De resultaten in de klas en buiten de school zijn echter zeer bemoedigend en rechtvaardigen een vervolg: ‘Zie het als een vliegwiel voor activerend onderwijs.’

NICO VAN DER WOUDE, DANIEL JANSSEN & TED SANDERS

Het Pius X College (locatie Aalderinkshoek, circa 700 leerlingen, h/v) kent sinds 2005 een debatclub, Pius Debating Society genaamd, met een knipoog naar alle Engelstalige verrichtingen. Het aantal deelnemers schommelt rond de vijftig, uit alle jaarlagen. De leerlingen debatteren veelvuldig met plaatselijke, provinciale, landelijke en Europese politici en ze trekken regelmatig het land in om zich met leeftijdsgenoten te meten in Engelstalige en Nederlandstalige debatwedstrijden. Vanaf dit schooljaar biedt de school ook debatonderwijs aan op de locatie Van Renneslaan (vmbo).

Het Pius organiseert zelf ook debatten. De achterliggende gedachte hierbij is om jongeren te betrekken bij actuele en maatschappelijke onderwerpen en bij de politiek. Sinds 2009 organiseert de school samen met de

gemeente Almelo de jaarlijkse wedstrijd om de Almelo Debat Prijs. Sinds 2011 organiseert het Pius samen met de provincie Overijssel het jaarlijkse treffen om de Overijssel Debat Award. Bij de Almelose debaatsprijs zijn de deelnemers afkomstig van alle middelbare scholen in Almelo. Voor de Overijssel Debat Award schreven zich eind 2010 meer dan 125 leerlingen van dertien verschillende scholen uit heel Overijssel in.

Op de locatie Aalderinkshoek van het Pius X College debatteren leerlingen in klas 4 en 5 (Lagerhuisdebat en parlementair debat) en in klas 6 is er de cursus Presenteren (theorie van retorica, speechanalyse, het houden van een lof- en smaadrede). Daarnaast is er dus de Pius Debating Society, met een heuse Junior en Senior League. Het gaat hierbij om een samenwerking tussen de secties Nederlands en Engels, met het oogmerk debatteren en tto naar elkaar toe te laten groeien.

Uiteindelijk leidt dat tot een schoolvak dat lijkt op een *subject* dat in de VS op veel *high schools* gegeven wordt: *forensics*.

Wat is het?

Forensics is een term die gemakkelijk is te verwarren met het gelijknamige sporenonderzoek bij het oplossen van misdrijven. In de VS heeft *forensics* echter nog een andere betekenis. Over de exacte inhoud daarvan is discussie, maar een gangbare omschrijving is in 1984 aangenomen op de Second National Developmental Conference on *Forensics*:

Forensics is defined as an educational activity primarily concerned with using an argumentative perspective in examining problems and communicating with people. *Forensics* is viewed as a form of rhetorical scholarship which takes various forms, including debate, public address, and the interpretation of literature. *Forensics* serves as a curricular and co-curricular laboratory for improving students' abilities in research, analysis and oral communication. Typically, forensic activities are conducted in a competitive environment so as to motivate students and accelerate the learning process.

Het gaat bij *forensics* dus om debatteren, publiek spreken en interpretatie van literatuur, en dat alles dan voor een jury. Daarbij grijpen de Amerikanen terug op de klassieke retorica. Soms zijn die *forensics*activiteiten *co-curricular* of *extracurricular*. Dat is zinvol, omdat *forensics* zich als activerende leerbezigheid dan uitstrekt buiten het klaslokaal. *Forensics* sluit niet toevallig ook heel goed aan bij het onderwijs via CLIL (Content and Language Integrated Learning).

De daad bij het woord

Vanaf dit schooljaar prijkt op het Pius X College het vak *forensics* op het rooster van de eerstejaars tto-leerlingen. Dat is mede te danken aan de positieve resultaten van een pilot in het afgelopen jaar.

Natuurlijk is het niet alles goud wat er blinkt. Voor het introduceren van nieuwe curriculumonderdelen is geduld nodig, vooral in een land waar geen spreektraditie is, zoals in Nederland. Niettemin zijn deelnemende docenten en schoolleiding van het Pius overtuigd van de mogelijkheden in nut, toepassing en groei.

We begonnen in klas 1E (vwo/gymnasium/tto) met een budgetneutraal project. Van elke vier lessen Nederlands werd één les gebruikt voor de cursus foren-

Foto: Martine Siemens

sics. Uitgangspunten waren: leerlingen en ouders staan achter het initiatief en het reguliere programma van het vak Nederlands levert op geen enkele manier iets in. De tto-leerlingen verwerken met instemming van iedereen dezelfde stof dus in drie in plaats van vier lessen.

Hieronder volgen enkele voetangels en klemmen bij de ontwikkeling en implementatie van *forensics* en onze strategieën om ze te ontwijken.

Niet iedere leerling neemt even gemakkelijk het woord (althans voor de klas). Sommige scholieren hebben spreekangst en die wordt zeker niet minder wanneer ze in het Engels moeten praten. Om dat voor te zijn, bespreken we dit vooraf in de groep: er zijn maar weinig mensen die helemaal geen spreekangst kennen. We geven instructie en we laten ervaren debaters vertellen en voordoen hoe ze het spreken in het openbaar geleerd hebben en wat de trucjes zijn om goed te presenteren. Daarnaast weet iedere leerling dat we altijd spreken onder de *Pius House Rule*. Bij die huisregel (losjes gebaseerd op de befaamde *Chatham House Rule*) weten sprekers zich in een veilige spreek- en leeromgeving. Fouten mogen dus gemaakt worden, we leren van en met elkaar

en alles blijft binnen de muren van het lokaal.

Het Engels blijkt voor de meeste jonge leerlingen een stap te ver. De praktijk wijst uit dat het beter is om het eerste jaar Nederlands te spreken. Vanaf de tweede klas spreken we wel Engels.

Verder hebben deze jeugdige leerlingen soms moeite om zich te concentreren bij de feedback. Ze zien niet altijd de leereffecten, en de nabespeking duurt ze soms gewoon te lang: ze willen liever debatteren. Van meet af aan maken we ze echter duidelijk dat via die nabespeking nu juist veel van en met elkaar geleerd kan worden.

Verantwoord debatonderwijs krijgt vorm via het OVUR-principe: oriëntatie, voorbereiding, uitvoering en reflectie. Het leerproces kent dus een vast handelingschema waarbij de geleerde zaken bij elke volgende opdracht toegepast kunnen worden. Bij dit *forensics*-onderwijs is het leren een cyclisch proces, waarbij het niveau vanzelf groeit.

Wat volgt is uitleg (door de docent en ervaren debaters) en oefeningen. Van eenvoudig en speels, naar serieuzer werk: speeches, ballondebatten, troublespee-

CONTEXT

Debatteren kan buiten scholen doorgaans rekenen op aandacht en welwillendheid, want het is actueel en heeft maatschappelijk waarde. Toch is onderzoek naar mondelinge vaardigheden in het moedertaalonderwijs is al jaren nagevoel afwezig. Bonset en Braaksma (2008) komen in een metastudie tot de conclusie dat er veel minder onderzoek verricht is naar spreek- en luistervaardigheid dan naar leesen schrijfvaardigheid in de periode 1969–1997 en amper onderzoek in de periode 1997–2007. Dat beeld is in de afgelopen jaren niet wezenlijk veranderd.

Nederland kent geen debat- en speechtraditie. Daarin wijkt het Nederlands onderwijs af van dat in Angelsaksische landen, waar debatteren veel vaker onderdeel uitmaakt van curricula. Daarmee blijft in Nederland een onderwijskans onbenut, want debatteren en presenteren zijn gewaardeerde academische en sociale vaardigheden.

Debatteren lijkt een kennis- en kundestimulator, met potentieel gunstige effecten die taalvaardigheid- en vakoverstijgend zijn (vgl. *Debate Across the Curriculum*, referentieniveaus en doorlopende leerlijnen taal, het onderwijs aan achtergestelde leerlingen of juist aan begaafde leerlingen).

Verder lijkt debatonderwijs effectief te zijn. Amerikaans onderzoek laat zien dat debatonderwijs goed uitvoerbaar is binnen reguliere curricula, met positieve effecten op taal- en argumenteervaardigheid, kritisch denken, leiderschap, burgerschap en empowerment van minderheidsgroeperingen.

ches, Lagerhuisdebatten, één-op-één-debatten (maar ook debatten met meerdere deelnemers), parlementaire debatten, voor-de-vuist-weg-debatten, spardebatten, vissenkomdebatten en *cross-examination*. Dat lijkt wellicht wat hoog gegrepen, maar de ervaring leert dat leerlingen uit 1E er hun hand eigenlijk niet voor omdraaien.

Zijn hiermee alle denkbare problemen rond spreekvaardigheid op te lossen? Nee, maar de praktijk wijst wel uit dat de meeste leerlingen de drempel van het debatteren op deze manier eenvoudig nemen en daarna is (individuele) groei mogelijk. Door leerlingen te leren debatteren, verschaf je ze een instrument dat een (school)leven lang dienst kan doen. Bij tto en bij andere vakken – en daarna.

Om debatteren een plaats te geven binnen de school, is het nodig om specifieke debatkennis (en het bijbehorende klassenmanagement) over te dragen aan collega's. Hier is dus zeker scholing nodig, maar de ervaring is dat docenten die enthousiast zijn geworden voor het debat, die kennis graag delen.

Een nadeel dat niet ongenoemd mag blijven, maar dat buiten de eigenlijke zaak ligt, is dat debatwed-

Foto: Martine Siemens

strijden doorgaans op zaterdag zijn. Het is maar dat u gewaarschuwd bent. Wij lossen dat trouwens collegiaal op: we verdelen de begeleiding.

Wedstrijden

De voordelen wegen ruimschoots op tegen de genoemde nadelen. De invoering van forensics is vrij simpel – en ook nog eens goedkoop. Het uitgangspunt om leerlingen aan het spreken te krijgen is eenvoudig en voor veel leerlingen aantrekkelijk: wedstrijden.

Bij de debatten bepalen we (in overleg met de leerlingen) wie er deelneemt en hoeveel teams we afvaardigen. De leerlingen die niet achter het spreekgestoelte plaats zullen nemen, koppelen we als secondanten aan teams. Zij debatteren dus niet, maar ze helpen bij de (Engelstalige) voorbereiding. Dat betekent: opzoeken van *facts & figures*, helpen bij verwoording en bovenal: debatten analyseren en debaters bekijken. Wat valt op, wat is goed en wat kan nog beter?

De overige leerlingen jureren of treden op als time-keeper. Dit is overigens naar believen uitbreidbaar. We laten soms verslagen maken, we laten leerlingen als journalist verslag doen (schriftelijk of mondeling, Engels of Nederlands). Er is ook een rol voor enkele leerlingen weggelegd als neutrale, derde partij: de mediator of vrede-stichter. De vrede-stichters kunnen het geschil van het debat tot tevredenheid van iedereen regelen. Bovendien leidt dit idealiter tot nieuwe gezichtspunten rond de lesstof en dat is zeer welkom binnen de educatieve setting van het debat (Goodwin, 2003; Kennedy, 2009). Al deze

activiteiten gebruiken we bij bijna alle debatvormen. Zo is iedereen actief betrokken bij de debatten – en bij het leerproces. Dat laatste is onontbeerlijk en het maakt het debat zeer geschikt als educatieve methode.

Het succes is niet uitgebleven: in 2010 en 2011 waren onze debaters tweede van Nederland bij de TTO Debating Contest. We waren derde bij de Dutch School Debating Championships (één debater reikte tot in de voorselectie van Team Nederland). We namen in 2011 deel aan de BBC Speaking Award (derde plaats voorronde) en de BBC-GNE Young Writers Awards (tweede plek). Het zijn aansprekende resultaten voor zowel docenten als leerlingen. Hoewel het ons in eerste instantie te doen is om de schoolinterne resultaten, is het voor de leerlingen (en docenten) natuurlijk aardig om zich op landelijk niveau te kunnen meten.

Resultaten

Eind juni 2011 is op het Pius X College een enquête afgenomen onder leerlingen uit klas 1E (de volledige resultaten staan op <www.piusx.nl>). Over de hele linie zijn positieve oordelen te zien, vooral op die schalen die naar directe beleving van het vak vragen. De leerlingen omschrijven het vak voornamelijk als leuk én leerzaam. Bij de vragen naar transfer naar andere vakken en andere langetermijneffecten liggen de scores iets lager, maar ze zijn nog steeds positief. Leerlingen zijn vooral enthousiast over het competitie-element. Het leerelement komt voor de leerlingen wat minder duidelijk naar voren, al zien zij wel het nut van forensics bij andere vakken en

voor hun toekomst.

Al met al kan geconcludeerd worden dat de pilot forensics geslaagd is. Mede daarom is er dus een vervolg gekomen in het huidige schooljaar

Vervolg

Waar het allemaal toe moet leiden? De mogelijkheden van forensics zijn op het Pius X College, maar ook voor het onderwijs in het algemeen nog lang niet uitgeput. Bij *Debate Across the Curriculum* bijvoorbeeld, kan het debatconcept transdisciplinair gebruikt worden voor nagenoeg ieder schoolvak (Bellon, 2000; Duffin, 2006; Snider & Schnurer, 2006). Ook bij biologie, geschiedenis en wiskunde (en alle andere vakken dus) kan het debat dan een nuttige, activerende (aanvullende) leer- en werkwijze vormen. Zo zou forensics een bescheiden vliegwielfunctie kunnen vervullen bij gericht taalbeleid in scholen. Debatteren heeft ontegenzeggelijk potentie voor een ambitieuze leercultuur. Voor leerlingen, docenten en scholen: talentklassen, activerende didactiek, vakoverstijgende samenwerking en doorlopende leerlijnen.

Vanwege de positieve uitkomsten van studies in de VS vallen ook in een Nederlandse context effecten te verwachten van debateducatie. We moeten daarom wetenschappelijk onderzoek doen naar de optimale invulling en de vraag hoe debatteren de (taal)vaardigheid van leerlingen vergroot. De auteurs willen daarmee de komende jaren aan de slag gaan. ■

Een meer uitgewerkte versie van dit artikel is binnenkort te vinden op <www.nicovanderwoude.nl>. Voor meer informatie, zie <<http://tiny.cc/ltm-debat>>, <www.leraar24.nl/video/1484>, <www.leraar24.nl/video/1748>, <www.leraar24.nl/video/1749> en <www.piusx.nl>.

Nico van der Woude is docent Nederlands en debatcoördinator op het Pius X College. Momenteel werkt hij onder begeleiding van de andere auteurs aan een promotietraject over de effecten van debatteren in het voortgezet onderwijs in Nederland. Daniël Janssen is senior docent/onderzoeker aan de Universiteit Utrecht en internationaal gasthoogleraar Meertalige Professionele Communicatie aan de Universiteit van Antwerpen. Ted Sanders is hoogleraar Taalbeheersing van het Nederlands aan de Universiteit Utrecht (Departement Nederlands en Utrecht Institute of Linguistics OTS). Hij houdt zich in zijn onderzoek vooral bezig met samenhang in teksten.

LITERATUUR

- Bellon, J. A. (2000). Researched-based justification for debate across the curriculum. *Argumentation & Advocacy*, 36(3), 161–175.
- Bonset, H., & Braaksma, M. (2008). *Het schoolvak Nederlands opnieuw onderzocht: Een inventarisatie van onderzoek van 1997 tot en met 2007*. Enschede: SLO.
- Goodwin, J. (2003). Students' perspectives on debate exercises in content area classes. *Communication Education*, 52(2), 157–163.
- Duffin, F. (2006). Collaborative discourse: Debate across the curriculum. *Research and Practice in Social Sciences*, 2(1), 16–39.
- Grezel, J. E. (2010). 'Ze leren beter naar elkaar te luisteren':

JONG GELEERD...

Bij een onderzoek onder 42 docenten Nederlands blijkt: 57% denkt dat er in theorie in de brugklas begonnen kan worden met het debatonderwijs en 71,4% meent dat er in de onderbouw aandacht aan besteed zou kunnen worden (Klaver, 2009). Opmerkelijk zijn die uitkomsten niet, want in de praktijk bestaat er al een wedstrijd voor basisschoolleerlingen (Grezel, 2010).

KRACHTEN BUNDELEN

Debatteren heeft in ons voortgezet onderwijs (nog) geen duidelijke plek. Het zou goed en nuttig zijn als we de krachten konden bundelen en elkaar op dit gebied in het voortgezet onderwijs verder konden helpen. Debatterend Nederland zou gebaat zijn bij een gezamenlijke aanpak: bijvoorbeeld via vormen van praktijkgericht samen leren (Visser, 2011) of via een *community of practice*. Daarbinnen wisselen deelnemers kennis, inzichten en ervaringen uit, zodat begrip, inzicht en vakbeheersing van individuele docenten beter worden. Belangrijk daarbij is dat het idealiter ook zal leiden tot gezamenlijke nieuwe kennis en kunde, zodat het vakgebied debat en *public speaking* als geheel winst boekt.

Een organisatie die de belangen van het debat behartigt en een organisatie voor debatcoaches in Nederland zou een geweldige impuls kunnen betekenen voor de kwaliteit en de continuïteit van het scholierendebat. Daarachter schuilen heldere educatieve motieven en dan gaat het – om de praeteritio maar eens van stal te halen – nog niet eens over de maatschappelijke belangen.

- Nederlandse debatkampioenschappen voor basisschoolleerlingen. *Onze Taal*, 79(6).
- Kennedy, R. (2009). The power of in-class debates. *Active Learning in Higher Education*, 10(3), 1–12. Geraadpleegd via <http://alh.sagepub.com/cgi/alerts>
- Klaver, D. (2009). *Debatverkoop*. Leiden: Auteur.
- Snider, A., & Schnurer, M. (2006). *Many sides: Debate across the curriculum*. New York: International Debate Educational Association.
- Visser, M. (2011). Praktijkgericht samen leren: Vakspecifiek leren van taaldocenten. *Levende Talen Magazine*, 98(1), 24–27.